

[Ordet som blev kött](#)

[I kyrkofädernas spår, SB](#)

[Liten synod bättre än stor, SB](#)

[Lutherrosen, ML](#)

[Prästämberet – en kallelse för livet? SB](#)

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

Ordet som blev kött

Ur den athanasianska trosbekännelsen, avfattad mot arianerna som på 300-talet förnekade inkarnationens under.

Men det är för den eviga saligheten även nödvändigt att fast tro, att vår Herre Jesus Kristus har blivit kött.

Så är det en rätt tro att vi tror och bekänner, att vår Herre Jesus Kristus, Guds Son, är i lika mån Gud och människa.

Gud är han såsom född av Faderns väsen före all tid, och människa är han såsom född av moderns väsen här i tiden.

Helt och fullt Gud och helt och fullt människa med förnuftig själ och mänsklig kropp.

Jämlig Fadern efter den gudomliga naturen, ringare än Fadern efter den mänskliga naturen.

Och fast han är Gud och människa, är han likväl inte två, utan en enda Kristus.

Men en enda är han, inte så att den gudomliga naturen förvandlats till mänsklig, utan så att den mänskliga naturen antagits av Gud.

En enda är han, inte så att naturerna sammanblandats, utan så att personen bildar enheten.

Ty liksom den förnuftiga själen och kroppen bildar en enda människa, så utgör Gud och människa en enda Kristus.

[Lutheranen 4/2000]

Nicea 325
Konstantinopel 381
Efesus 431
Chalcedon 451

I kyrkofädernas spår

En kyrklig sammankomst där deltagare från hela kyrkan samlas för att avgöra viktiga lärofrågor har av gammalt kallats koncilium eller synod. En rad sådana koncilier hölls under den gamla kyrkans tid. Men sju av dem blev erkända både i öst och väst och har därför kallats ”ekumeniska koncilier” eller ”heliga synoder”.

Det är märkligt att dessa koncilier – sammankallade av kejsare inom ramen för en framväxande statskyrklighet med inslag av politisk styrning, kyrkliga intriger och i stridens hetta inte alltid så fromma fäder – har utövat ett så stort teologiskt och andligt inflytande på kristenheten under lång tid. Ända in i våra dagar återfinner vi i olika kyrkors bekännelse och liturgi tydliga spår av de gamla konciliernas formuleringar. Under dessa kyrkomöten, mitt i all mänsklig svaghet och brist, verkade uppenbarligen den Helige Ande – dock inte så som den grekisk-ortodoxa kyrkan gärna hävdar, att fädernas uttalanden blev ofelbara i alla avseenden.

Den lutherska kyrkans principiella hållning till de gamla koncilierna präglas av den s.k. ”formalprincipen”, *Skriften allena*. Skriften är kyrkans högsta auktoritet, ”som allena utgör den enda sanna norm efter vilken alla lärare och läror prövas och döms” (SKB. s. 542). Vad kyrkomöten har sagt, står således under Skriften. Kyrkomöten och fäder kan ta miste, men aldrig Guds Ord. Det var Luthers fasta övertygelse, klart utvecklad i hans bok ”Om koncilierna och kyrkan” (1539).

Men det betyder inte att Luther och reformationen ringaktade de ekumeniska konciliernas läromässiga uttalanden. Tvärtom hyste man stor respekt för den gamla kyrkans ställningstaganden i deras kamp mot olika villfarelser under de första århundradena. Lutheranerna fann att de ekumeniska konciliernas uttalanden i de flesta fall var helt i överensstämmelse med Skriften. Det var

egentligen bara konciliet i Nicea 787 som förkastades av dem, därför att detta möte utan stöd av Skriften tillät tillbedjan av ikoner.

Hänvisningar till de gamla koncilierna ingår som ett naturligt led i de lutherska bekännelseskriterierna. Reformatorerna var ytterligt angelägna om att visa, att de inte kom med något nytt, utan stod på den gamla kyrkans grund. Just därför inleds Konkordieboken med de tre gammalkyrkliga trosbekännelserna: den apostoliska, nicenska och athanasianska. Till Konkordieformeln fogades också en bilaga med vittnesbörd från ”kyrkans gamla renläriga fäder” (*Catalogus Testimoniorum*), sammanställd av Jakob Andreae och Martin Chemnitz. Den senare var inte bara en av den lutherska kyrkans allra främsta teologer, utan också en framstående patristiker, dvs. en kännare av de gamla koncilierna och kyrkofädernas skrifter.

Av följande förteckning över koncilierna och några av de huvudfrågor som de behandlade ser vi att det handlar mycket om julens budskap, om inkarnationens stora hemlighet, att Gud blivit människa i Kristus.

1. *Konciliet i Nicea år 325 (om Kristi gudom – mot Arius)*
2. *Konciliet i Konstantinopel 381 (om Andens gudom – mot Makedonius)*
3. *Konciliet i Efesus 431 (om Maria som ”gudaföderska” – mot Nestorius)*
4. *Konciliet i Chalcedon 451 (om Kristi två naturer – mot Eutyches)*
5. *Konciliet i Konstantinopel 553 (om Kristi enda person)*
6. *Konciliet i Konstantinopel 680–681 (om Kristi två viljor)*
7. *Konciliet i Nicea 787 (om bilddyrkan)*

Vi skall här inte kommentera alla dessa koncilier och de ofta komplicerade turerna kring dem, utan uppehålla oss något vi de första, ”de fyra stora”, som Luther sade.

Nicea 325

En av de allra första frågorna som kyrkofäderna tvingades ta ställning till var den om Kristi gudom. Vem var Jesus egentligen i förhållande till Gud? Den som fick striden att blossa upp var Arius (256-336). Han var en populär, asketiskt lagd präst i Alexandria i norra Egypten som fängslade sina åhörare med stor vältalighet. Han framförde tankar om att Sonen inte var av samma gudomliga väsen som Fadern. Han var inte ”född av evighet”, utan den förste av alla skapade väsen, senare född i tiden som människan Kristus. Att Sonen eller Ordet (Logos) var skapad och till skillnad från Fadern hade en början, var kärnan i Arius åskådning. ”Det fanns en tid då han inte fanns!”, blev arianernas fältrop. Kristus kunde omöjligt vara av samma natur eller väsen som Fadern. För Arius var bara Fadern Gud i egentlig mening. Någon treenighet i betydelsen att även Sonen och Anden var Gud var en orimlighet för honom.

Arius kom i konflikt med sin biskop och blev efter ett tag bannlyst. Men fröet var sått, Arius tankar spreds och diskussionens vågor gick höga – inte bara bland teologer utan också bland folk på gator och torg. Kejsar Konstantin, som nyligen enat det romerska riket, var bekymrad över läget i kyrkan som nu hotades av svår splittring. Han ville ha ett enat rike och en enad rikskyrka och kallade därför biskoparna i riket till ett koncilium i staden Nicea i nordvästra Turkiet. Omkring 250 delegater kom till mötet.

Under det halvår som konciliet varade (mars-augusti) led arianerna nederlag. Mötet slog fast att Sonen var ”född av Fadern”, vilket betyder att han var av samma väsen, *homoosios*, som Fadern. Också arianerna kunde använda orden ”född” och ”Gud” om Jesus, fast de lade då in sin egen mening i dessa ord: han var inte *sann*, verklig, riktig Gud! Det gällde därför att plugga igen alla hål: ”*homoosios*”, av samma väsen, var en sådan plugg, oacceptabel för arianerna. ”*Sann Gud av sann Gud*” var en annan plugg.

Kampen mot arianismen var alls inte över i och med Nicea-beslutet. Arius anhängare hade fortsatt framgång och lyckades få till stånd att den redan före mötet bannlyste Arius åter skulle upptas i kyrkan. Men denne hann dö innan det skedde. Det uppstod också mellanpartier som ville ha lite mer töjbara formuleringar än de i Nicea, t.ex. ”*homoiosios*” i stället för ”*homoosios*”. Tillägget av en enda liten grekisk bokstav, ett ”jota” eller ”i”, ändrade betydelsen till ”av liknande väsen”. De kristna strider om ett ”jota”, kom det att heta i folkmun. Men mycket kan hänga på en enda bokstav. Det är stor skillnad på att likna Gud och verkligen vara Gud.

Biskop Athanasius i Alexandria har särskilt blivit känd för sitt heroiska fasthållande vid Niceamötets beslut som ett sant uttryck för Skriftens lära. Han fördrevs av arianer inte mindre än fem gånger från sin biskopsstol och fick tillbringa närmare 20 år i landsflykt, innan han dog 373. För sin ståndaktiga kamp för Nicea kom han att kallas för ”ortodoxins fader”.

I den nicenska trosbekännelsen sjunger vi ut julens budskap i starka och sköna ord och formuleringar som går tillbaka på just detta koncilium:

Jag tror... på en enda Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern, på honom genom vilken allting är skapat; som för oss människor och för vår salighets skull har stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den Helige Ande av jungfrun Maria och blivit människa.

Det bör tilläggas att den nicenska trosbekännelsen som vi använder i dag inte kom till vid mötet i Nicea, utan en tid efter – men orden om Kristus är typiskt nicenska.

[^]

Konstantinopel 381

Nicea-mötet bekände sig tydligt och radikalt till Kristus som Gud. Det ledde till en del följdfrågor, och med tiden blev det dags för ett nytt allmänt kyrkomöte, nu i

Konstantinopel.

Den fråga som där kom att bli en huvudfråga var denna: Om Kristus är sann Gud, är då också den Helige Ande det? En rad präster, de s.k. makedonianerna (efter biskop Makedonius, d. ca 362), hade talat ringaktande om Anden – de kallades också för pneumatomaker, ”Andemördare”. De såg inte Anden som Gud i egentlig mening, utan snarare som en kraft genom vilken Gud verkar. Konciliet tog ställning mot makedonianerna och bekände sig till Andens gudom. Man pekade bl.a. på bibelord där Anden kallades Herren eller livgivare (2 Kor. 3:17, Joh. 6:63). Några möteshandlingar från Konstantinopel finns tyvärr inte bevarade, men mötets beslut är sannolikt inbäddat i den nicenska trosbekännelsens ord om Anden: han är *”Herren och Livgivaren... som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras och som har talat genom profeterna”*. Dessa formuleringarna om Anden anses ha samband med mötet i Konstantinopel. Den nicenska trosbekännelsen kallas därför också för den Niceno-Konstantinopolitanska.

[^]

Efesus 431

En annan fråga som pockade på svar under tiden efter Nicea var denna: Hur förhåller sig egentligen Kristi mänskliga och gudomliga natur till varandra? Den frågan hade bl.a. aktualiserats av *Apollinaris*, biskop i Laodicea (d. ca 390). Han menade att Kristus egentligen bara hade en enda natur, den gudomliga. Kristus hade inte fått sitt kött från Maria och han hade inte en mänsklig själ. Han hade i stället ett kött som smält samman med det gudomliga och blivit förvandlat till ett gudomligt, himmelskt kött. På det sättet fanns det bara en enda inkarnerad natur hos Kristus. *Apollinaris* var rädd att tillskriva Jesus sann mänsklighet. Hans lära sågs som kättersk och han fördömdes så småningom.

Konciliet i Efesus 431 sammankallades för att ta ställning till en konkret fråga i detta sammanhang: Om Kristus är sann Gud, kan man då säga att hans mor Maria verkligen

fött Gud? Hade han verkligen del av hennes kött? Frågan hade väckts av bl.a. Apollinaris. Men nu hade den spetsats till av nyare aktörer på scenen.

Nestorius och Cyrillus

Nestorius, en abbot från Antiokia, känd för kättarjakt på arianer, asketiskt liv och vältalighet, hade på kejsarens initiativ kallats till patriark i Konstantinopel (biskopar i en del viktiga städer kallades patriarker). Cyrillus var en skarpsinnig teolog och stridbar patriark i Alexandria. Striden mellan dessa två under början av 400-talet var också en kamp mellan två teologiska skolor: den ena med säte i Alexandria i Egypten, den andra i Antiokia i Syrien (det var där den första hednakristna församlingen uppstod och man började kalla Jesu lärjungar för kristna, Apg. 11:26).

Nestorius och Cyrillus förde en intensiv debatt med varandra om förhållandet mellan Kristi två naturer. Nestorius hävdade att den gudomliga och mänskliga naturen i Kristus inte fick sammanblandas, utan måste hållas strikt isär. Det blev vattentäta skott mellan Kristi gudom och mandom. För Nestorius och antiokenarna var det en orimlig tanke att Gud skulle låta sig fångas i någon slags ömsesidig och ouplöslig förening med den mänskliga naturen. Nestorius hade helt enkelt svårt att förstå hur Gud kunde födas av en kvinna och hur Gud kunde korsfästas.

Cyrillus å andra sidan hävdade en ”hypostatisk (självständigt existerande) förening” av de båda naturerna, en förening i en enda person. Det betydde inte att den mänskliga naturen uppslukades av den gudomliga och att det bara blev fråga om en enda natur. Kristi två naturer meddelar eller delger i stället sig åt varandra utan att någon av dem upphävs och mister sin särart. Vad den ena naturen har, det tillhör också den andra. Det som i Skriften sägs om den ena, sägs också om den andra. För Cyrillus var det därför djupt biblisk att säga att Gud blivit kött, att Gud själv lider och dör i Kristus och att Kristi kropp i kraft av

gudomen är ”ett levandegörande kött”. Den ”hypostatiska föreningen” gör också att Kristus kan tillbedjas helt och fullt både som Gud och människa.

Det var framför allt Cyrillus som såg till att mötet i Efesus sammankallades. Han var ute efter Nestorius, som ideligen predikade mot uttrycken ”Guds moder” eller ”gudaföderska” om Maria. Enligt Nestorius fanns inget gudomligt i Kristi mänskliga natur. På sin höjd kunde man därför tala om Maria som ”Kristus-föderska”. Nestorius förlorade kampen. Konciliet slog fast att Maria i sanning var en ”gudaföderska”. Nestorius fördömdes och avsattes. Trots att han efter en tid verkade ändra sig och medgav att Maria kunde kallas ”Guds moder” drevs han i landsflykt.

Luther påpekar i sin bok om koncilierna och kyrkan att Cyrillus och Nestorius inte uppträdde särskilt hyfsat mot varandra och beklagar att ödmjukare män som Augustinus och Ambrosius inte fanns till hands på mötet! Men han håller med om att den lära som Nestorius ”i sin okunnighet” förfäktade måste förkastas.

I de lutherska bekännelseskriterierna sägs om Maria, att hon ”med rätta kallas och verkligen är Guds moder” (SKB. s. 525). Det går tillbaka just på detta koncilium.

[^]

Chalcedon 451

Ett kyrkomöte som i dag verkar vara ganska bortglömt och långt mindre känt än Nicea-mötet är konciliet i Chalcedon, en stad vid Bosporen, inte långt från Konstantinopel. Men detta var ett viktigt möte. Konciliet blev på flera sätt en bekräftelse och sammanfattning av de föregående tre konciliernas bekännelser om Kristi person. Det var för övrigt här som den nicenska trosbekännelsen för första gången lästes upp och därmed fick officiell, allmänkyrklig status. Det är den enda trosbekännelse som är godkänd och använd av kyrkor både i öst och i väst.

Konciliet i Chalcedon hölls under en orolig tid då goter och hunner härjade i Europa. Den fråga som fortfarande var på

tapeten och hotade att spränga kyrkan var den om förhållandet mellan Kristi två naturer, den mänskliga och den gudomliga. De s.k. ”monofysiterna”, som hävdade att Kristus bara hade en natur, hade skakat om ordentligt i kyrkan. Mest känd var *Eutyches*, arkimandrit (abbot) för ett kloster nära Konstantinopel. Också han hade svårt att förstå hur Gud kunde bli människa. Han drev den monofysitiska linjen så långt, att Kristi mänskliga natur förminskades till just ingenting. Den hade – som professor Hermann Sasse uttrycker det – sammansmält med Kristi gudomliga natur ”som en droppe mjölk i oceanen”. För sina åsikter blev Eutyches exkommunicerad. Han blev emellertid snart återupprättad. Det skedde vid en synod i Efesus 449, som fick namnet ”rövarsynoden” på grund av sitt stormiga förlopp. Ett par viktiga brev från påven Leo I fick inte läsas upp, och under hot om våld tvingades protesterande biskopar att böja sig för olika beslut. De som vägrade bannlystes eller sattes i fängelse. Det var dessa händelser som till sist drev fram konciliet i Chalcedon.

Mot ”monofysiterna” stod ”dyofysiterna”, de som lärde att Kristus hade två naturer. Men – som vi ser ovan av kontroversen mellan Nestorius och Cyrillus – var det inte helt problemfritt på den sidan heller. Vid tiden för mötet i Chalcedon var Cyrillus redan död (444). Men det blev hans linje som befästes i Chalcedon. Nestorius var förvisad till Egypten och höll till ute i öknen. Han dog samma år som Chalcedon-mötet hölls.

När konciliet i Chalcedon öppnades hade drygt 500 biskopar samlats. Som väntat fördömdes och undanröjdes ”Rövarsynodens” beslut. Men det mest betydelsefulla resultatet av konciliet var den omsorgsfullt formulerade bekännelse om Kristi person som arbetades fram och som alla slöt upp kring. Så gott som varje mening i denna bekännelse är riktad mot de kristologiska villfarelser som kyrkan från 300-talets början hade tvingats att ta itu med. Man avgränsar sig tydligt mot Arius, Apollinaris, Eutyches, Nestorius m.fl.

Många lutheraner känner inte till att den avgörande delen

av detta konciliums stora bekännelse faktiskt finns återgiven i Konkordieformelns *Catalogus Testimoniorum*. Mötets formuleringar är väl värda att begrunda – inte minst under julens, inkarnationens, stora högtid. Så här sade de heliga fäderna i Chalcedon:

Vi bekänner en enda Son, fullkomlig i gudomlighet och fullkomlig i mänsklighet, och betygar, att denne såsom sann Gud och sann människa med förnuftig själ och kropp är enligt den gudomliga naturen av samma väsen som Fadern och enligt den mänskliga naturen av samma väsen som vi och i allt oss lik, dock utan synd, och att han med hänsyn till den gudomliga naturen är född av Fadern före världens begynnelse. Men i tidens fullbordan har han för vår och vår frälsnings skull med hänsyn till den mänskliga naturen fötts av gudaföderskan jungfru Maria. Denne en och samme Jesus Kristus, den enfödde Sonen och Herren, känner vi i två naturer, utan sammanblandning och förvandling, oupplösligt och oskiljaktigt förenade, så att naturernas åtskillnad på intet sätt upphävs genom den personliga enheten, utan i stället båda naturernas egenskaper bibehålls och möts i den ena personen, men inte uppdelas och utskiftas på två personer. Vi känner sålunda en enda Kristus, vår Herre, som är Faderns enfödde Son eller Ord och tillika sann människa. (SKB s. 680)

Om inte det gudomliga och mänskliga enligt Chalcedonformeln är ”utan sammanblandning och förvandling, oupplösligt och oskiljaktigt förenade” i Kristi person, vad har vi då för Frälsare? Bara en människa, inte Gud som blivit människa. Och då är det inte sant att ”Jesu, Guds Sons blod renar oss från all vår synd” (1 Joh. 1:9).

Luthers förklaring till andra artikeln är inget annat än Chalcedon i förenklad form:

Jag tror, att Jesus Kristus, sann Gud, född av Fadern i evighet, och även sann människa, född av jungfrun Maria, är min Herre, vilken förlossat, förvärvat och vunnit mig, förtappade och fördömda människa, ifrån alla synder, ifrån dödens och djävulens våld, inte med guld eller silver utan med sitt heliga och dyra blod.

[^]

Går vi i kyrkofädernas spår i dag?

Reformationen ville vara en återgång till den gamla

kyrkans tro. De fyra första ekumeniska konciliernas inkarnationsteologi flyter som en levande ström genom den lutherska bekännelsen. Den bekänner sig tveklöst till Chalcedon och hyllar Cyrillus kristologi. Nestorius däremot, han ”gycklar” (SKB s. 526), hans lära om Kristi två naturer som ”två sammanlimmade bräder” är ”villfarelse och kätteri” (SKB s. 634), och Eutyches med sin sammanblandning och förvandling av naturerna, han ”fantiserar” (SKB s. 527).

Men hur ser vi på koncilierna och deras kamp för ”ortodoxi” eller rätt lära i dag? Nutida präster och teologer, även sådana som menar sig vara lutherska, tycker ofta att de gamla koncilierna, särskilt det i Chalcedon, sysslade med rent förfärliga, dogmatiska hårklyverier och att vi tack och lov inte håller på med sådant i dag.

Säga vad man vill om fäderna – att de var alltför småaktiga, grälsjuka och snabba att fördöma – men en sak hade de som gått förlorad i vår tid: tron på Skriften och apostlarnas vittnesbörd. De sökte sanningen, fann den och vågade ta strid för den – *”för vår och vår frälsnings skull”*. Präster i dag, som övergett tron på Skriften som Guds andeingivna ord, vad har de att bjuda oss? Ett socialt och psykologiserande evangelium, en ”mänsklig” Kristus utan verklig gudom, kort sagt, en rent ariansk Kristus. Arius är inte död. Han lever och frodas i den moderna ”avmytologiseringen” av Ordet som blev kött. Och Nestorius möter vi i olika former av rädsla för att det himmelska kan rymmas i det jordiska, t.ex. att Kristi kropp och blod möter oss i nattvardens bröd och vin.

Vi har ytterst samma kamp att kämpa som de heliga fäderna. Nu som då handlar det om att tro och bekänna Ordet som blev kött.

S. B.

[Lutheranen 4/2000]

Liten synod bättre än stor

Det är inte så lätt att hålla reda på alla gamla och nya lutherska kyrkor i Amerika. Dessutom förändras kartan nu och då genom olika sammanslagningar. Församlingar och kyrkor flyter omkring som öar som förtöjer sig än här än där.

Detta fenomen är historiskt sett inte så underligt. I Amerika grundades kyrkor av alla de slag på 1800-talet av immigranter från Europa, som flydde undan förtryck och förföljelser. I det nya landet rådde religionsfrihet. Det fanns ingen statsmakt som försökte styra kyrkorna. Lutheraner från Europa grundade en rad ”nationella” kyrkor med gudstjänst på det egna språket. Den svenska Augustanasynoden var en av dem. Tyskarna grundade några starkt bibel- och bekännelsemedvetna lutherska kyrkor, varav Missourisynoden och Wisconsinssynoden hör till de större och mer kända. Vid 1800-talets mitt fanns det ca 150 olika lutherska kyrkor.

Genom sammanslagning bildades 1960 American Lutheran Church (ALC) av danskar, norrmän och tyska lutheraner. År 1962 gick bl.a. Augustanasynoden, den finska och den danska lutherska kyrkan samman i Lutheran Church in America (LCA). En mer liberal falang (ca 300 församlingar) inom Missourisynoden lämnade denna och bildade 1976 Association of Evangelical Lutheran Churches (AELC). I januari 1988 slogs alla dessa tre – LCA, ALC och AELC – ihop till en enda stor luthersk kyrka: Evangelical Lutheran Church in America (ELCA). Den har över fem miljoner medlemmar, och kallas ibland för världens näst största lutherska kyrka – överträffad endast av Svenska kyrkan.

I Amerika finns en viss förkärlek för allt stort: ”bigger is better” – bättre att vara större än liten. Det synsättet tycks präglade många kyrkor, även de lutherska. Det är nu inget fel i att vilja vara många, så länge det är ett uttryck för en sann missionsanda som vill sprida evangeliet till så många som möjligt. Tvärtom! Däremot är det farligt, när det börjar handla om att bli stora till varje pris, dvs. på bekostnad av den kristna läran. Och det är tyvärr just vad det är fråga om

i många fall. Flermiljonkyrkan ELCA har inte mycket av sann lutherdom kvar. De kyrkor som ingick i denna koloss hade redan tidigare övergivit tron på Skriften som gudomligt och ofelbart Guds Ord, och tron på att kyrkogemenskap kan och skall bygga på enhetlig lära, byggd på Skriften allena. Bibelkritik, liberal teologi, pluralism, ekumenism, feminism (med stort antal kvinnliga präster), vigsel av homosexuella osv. utmärker i dag ELCA. Den står Svenska kyrkan nära och är minst lika fjärran från biblisk-luthersk kristendom som den.

Inom ELCA finns dock, liksom i Svenska kyrkan, även en del mer konservativa präster och lekmän, som kämpar för förnyelse och återgång till Skriften. De ser det som en kallelse och ett skäl att stanna kvar i en uppenbart kättersk kyrka. Vi har i denna tidning ofta hävdad, och gör det nu igen, att en sådan strävan, hur behjärtansvärd den än kan synas, inte kan åberopa sig på någon kallelse från Gud. Ty Skriften förbjuder all kyrklig gemenskap med villfarelse. Herren Kristus och hans apostlar lär oss överallt, att vi både för vår egen och andras salighets skull måste fly all sådan unionism som något extremt ont och farligt. Om man ser på ELCA och de kyrkor som den är bildad av, så bekräftas det på ett mycket skrämmande sätt, hur förödande denna typ av union är. De bibel- och bekännelstrogna som dröjer sig kvar i kätterska samfund är de som till sist förlorar. Förr eller senare brukar de assimileras eller elimineras på olika sätt.

Mot denna bakgrund är det glädjande att se att det finns några som väljer att bryta med ELCA och dessutom gör det utifrån Skriftens lära om kyrkogemenskap. År 1994 lämnade sålunda en församling denna kyrka och bildade med sin präst The Lutheran Confessional Synod (LCS) – Lutherska bekännelsesynoden. Det skedde, säger synoden, på grund av ”ELCA:s avsteg från Skriften och den evangelisk-lutherska bekännelsen.”. Det kan också noteras att synoden har kallat och insatt en biskop som kyrkans ledare och talesman. Den ser inte biskopsämbetet som något absolut nödvändigt, utan som en användbar och andligt god form av kyrkans ämbete. Biskopsämbete är f.ö.

mer i linje med klassiskt, lutherskt kyrkoliv än den i USA annars vanlig modellen med ”presidenter”.

Den nya synoden är inte särskilt stor, vilket den får höra en del nedlåtande kommentarer om. Det känner vi igen. Detsamma sägs också om vår kyrka, ”Sådana där små sekteriska grupper är inget alternativ – de har ingen framtid”, heter det. Det är också skälet till det märkliga fenomenet att kvinnoprästmotståndare inom Svenska kyrkan börjar skicka prästkandidater utomlands (t.ex. till Ryssland) för att prästvigas och tills vidare tjänstgöra i andra, större kyrkor som tar emot dem. Detta gör man hellre än att gå den väg som Skriften och den lutherska bekännelsen anger, nämligen att när ”de som blir förordnade till biskopar blir fiender till evangeliet och vägrar meddela vigning”, så har de trogna rätt och plikt att själva ”kalla, välja och viga sina tjänare” (SKB s. 351). Likaså: ”Ogudaktiga lärare bör man överge, ty dessa handlar inte i Kristi stad och ställe, utan är av antikrist. Kristus säger också: Tag er till vara för falska profeter, Matt. 7:15” (SKB. s. 184). Och kamprörelsen Svenska Kyrkans Fria Synod, verkar drivas av två stora paroller: bekämpa ordningen med kvinnliga präster och lämna aldrig kyrkan! Inte att undra på att de lutherska frikyrkorna på Bibelns och bekännelsens grund inte är större, när så många lutheraner a priori utesluter tanken på att bryta med det gamla och bygga nytt enligt Guds bud.

Vi kan inte annat än instämna i vad den nya amerikanska synodens biskop säger: ”Vår Herre Kristus kompromissade inte i sin lära, även när den var stötande för åhörarna. Så gör inte heller vi. Vi tänker varken kompromissa om läran i Guds heliga, inspirerade och ofelbara ord eller om den evangelisk-lutherska bekännelsen för att själva bli ’större och bättre’. Vi är vad vi är genom Guds nåd och kommer att förbli så.”

Det har visat sig att LCS även har samma syn på ämbetet i kyrkan som vi har (jfr artikeln om den amerikanska debatten om ämbetet i förra numret). Den delar glädjande nog också vår lära om nattvarden, både vad gäller

instiftelseordens skapande verkan och frågan om det eventuellt överblivna (*reliqua*), dvs. att enligt instiftelseorden skall allt som är konsekrerat tas emot och brukas som ett sakrament.

LCS har på den korta tid den funnits startat ett mindre bokförlag (The Johann Gerhard Institute) och ett institut för prästutbildning (St. Anselm Theological Seminary). Synoden har sitt säte i Decatur i Illinois men har medlemmar även på annat håll i landet, vilket gör att dessa inte alltid kan betjänas av en präst. Det löser man tills vidare genom att utse diakoner som ombesörjer läsegudstjänster. Synoden har också utarbetat ett särskilt missionsprogram i olika steg.

LCS väg i Amerika synes oss vara ett fint exempel på rätt tillämpning av Skriftens lära om kyrkogemenskap. I den andliga kampens val och kval visar det sig ofta, att ”liten synod är bättre än stor”. Ty det är långt bättre, mer positivt och uppbyggande, ”där två eller tre är församlade i mitt namn”, som Jesus säger (Matt. 18:20), än att samlas många tillsammans med dem som förnekar hans namn och river ner evangeliets lära.

S. B.

[[Lutheranen 4/2000](#)]

Lutherrosen

Luther skapade ett eget emblem eller vapenmärke, den s.k. Lutherrosen, som han såg som en enkel symbol för hela sin tankevärld. I familjens gamla släktvapen från 1400-talet ingick också den vita rosen. I ett brev den 8 juli 1530 ger Luther följande förklaring till sitt emblem:

”Först är det ett kors, svart i ett hjärta med naturlig färg, för att jag skall påminnas om att tron på den Korsfäste gör oss saliga. Ty om man tror av hjärtat, blir man rättfärdiggjord... Ett sådant hjärta skall sitta mitt i en vit ros som symbol för att tron ger glädje, tröst och frid – den sätter kort sagt den troende i glädjens vita ros. Tron ger inte

den frid och glädje som världen ger. Därför skall rosen inte vara röd utan vit, ty den vita färgen är alla saliga andars och änglars färg. Rosen skall stå i ett himmelsblått fält som symboliserar att glädjen i anden och tron är en början på den kommande himmelska glädjen. Den är redan nu en del av tron, som i hoppet griper om det man ännu inte ser. Och runt detta fält finns en gyllene ring som ett tecken på att saligheten i himmelen är evig och utan slut, och därtill mer värd än all jordisk glädje, precis som guldets är den allra ädlaste och dyrbaraste av metaller.”

(Översatt från Luther's Works, bd 49, s. 358)

[Lutheranen 4/2000]

Prästämberet – en kallelse för livet?

Med anledning av artikeln i förra numret av Lutheranen om den amerikanska debatten om prästämbetet har frågan ställts varför man inte kan kalla präster för en begränsad tid. Var i Skriften förbjuds något sådant?

I artikeln nämnde vi kort att Missourisynodens grundare C.F.W. Walther förkastade temporära kallelser till prästämbetet. I sin kända Pastoral (bok om prästens uppgifter i församlingen), kap. 5, punkt 4, utvecklar han närmare sin syn på denna sak. Vi citerar:

Här i Amerika har många församlingar som sed att kalla förkunnare endast temporärt. Men en församling är inte berättigad att utfärda en sådan kallelse, och en förkunnare har inte rätt att acceptera en sådan kallelse. Det är ett missbruk. Det strider mot det gudomliga i en rätt kallelse till predikoämbetet i kyrkan, vilket klart bevisas av Guds ord (Apg. 20:28, Ef. 4:11, 1 Kor. 12:28, Ps. 68:12, Jes. 41:27).

För om Gud verkligen är den ende som kallar förkunnare, så är församlingen bara instrument för att avskilja personerna för det arbete som Gud har kallat dem till (Apg. 13:2). Förkunnaren står i Guds tjänst och ämbete, och ingen människa kan skilja Guds tjänare från Guds ämbete med mindre än att det kan bevisas att Gud själv har skilt honom från ämbetet (Jer. 15:19, jfr med Hos.

4:6). I det fallet är det egentligen inte församlingen som avsätter honom. Den endast verkställer Guds klara avskedande. Om församlingen gör något annat, så gör instrumentet sig självt till härskarinna över ämbetet (Matt. 23:8, jfr med 2 Tim. 4:2-3) och griper in i Guds regerande.

Den förkunnare, som ger församlingen rätt att kalla honom på detta sätt och avsätta honom godtyckligt, gör sig själv till en lejd människotjänare. En sådan kallelse är inte vad Gud bestämt för det heliga predikoämbetet, utan något helt annat. Den har ingenting med det att göra. Det är ingen indirekt kallelse från Gud genom kyrkan, utan snarare ett mänskligt avtal. Det är inte en kallelse för livet, utan en tidsbegränsad funktion utanför den gudomliga instiftelsen, en mänsklig ordning i strid med Guds ordning – en förfärlig oordning. Så den är av noll och intet värde, utan giltighet. Den som är kallad på detta sätt bör inte ses som Kristi eller kyrkans tjänare.

En sådan kallelse strider mot den relation som församling och präst har till varandra enligt Guds Ord. Det strider mot den respekt och lydnad som åhörarna bör visa dem som förvaltar det gudomliga ämbetet enligt Guds Ord (Luk. 10:16, 1 Tim. 5:17, 1 Tess. 5:12-13, 1 Kor. 16:15-16, Hebr. 13:17). Ty om åhörarna verkligen hade den förmenta rätten, så skulle de utan vidare kunna dra sig undan sådan respekt och lydnad.

Varje slag av temporär kallelse är emot den trofasthet och uthållighet intill döden som Gud kräver av förkunnare (1 Petr. 5:1-4, 1 Tim. 4:16, 1 Kor. 4: 1 ff.). Den strider mot den räkenskap som de har att avlägga som väktare över [åhörarnas] själar (Hebr. 13:17). Slutligen är en temporär kallelse emot det bruk som Herren befallt och som apostlarna följde. Den är emot kyrkans praxis i alla tider, där förvanskning av lära, liv, ordning och kyrkotukt inte fått insteg.

Det råder ingen tvekan om att kyrkan, när sådan slags kallelse används, aldrig kan skötas på rätt sätt. Hon kan inte tillämpa riktig kyrkotukt, bli fast grundad i tro och gudfruktigt liv eller expandera. En sådan kallelse öppnar portar och dörrar för all slags oordning, förvirring och olycka från motståndare och sådana som tjänar sin egen buk och bara behagar och fruktar människor (Rom. 16:17-18).

Walther påpekar slutligen, att lika lite som prästen skall acceptera en temporär kallelse, lika lite skall han låta sig låsas fast vid en och samma församling livet ut. Det senare

strider också mot kallelsen till prästämbetet och fråntar Gud rätten att som han behagar kalla sina tjänare till arbete på annat håll i sin vingård.

Walthers syn på temporära kallelser är djupt biblisk och klassiskt luthersk. Just mot bakgrund av kallelsens gudomliga karaktär var lutheranerna mycket noga med att i sina kyrkoordningar ange när präst kunde avsättas, t.ex. vid avfall från den kristna läran.

S.B.

[^]